

Jaloista käsin -leirikouluohjelman yhteenveto nykytaiteellisten harjoitteiden osalta.

Hyvinkään lasten ja nuorten kuvataidekoulu ja Hämeenlinnan Aimokoulu järjestivät 28.-29.10.2017 Jaloista käsin -hankkeeseen sisältyvän leirin Janakkalassa. Hanke pohtii ja kokeilee kävelemisen mahdollisuuksia taiteen perusopetuksen välineenä. Tarkastelun kohteena on mm. kuinka kävely vaikuttaa ajatteluun sekä luovaan työhön ja minkälaiseen kulttuuriseen ilmaisuun käveleminen liittyy. Leirin oppilaina oli parikymmentä nuorta, joista puolet alle 15 vuotiaita. Myös kuvataidekoulujen opettajat osallistuivat harjoitteisiin. Ensimmäinen päivä oli varattu Eero Yli-Vakkurin vetämälle nykytaiteelliselle työskentelylle. Seuraavana päivänä tehtiin kävely Janakkalan historiallisissa maisemissa arkeologi, keskiaikaekspertti Ilari Aallon ohjaamana. Aallon ohjaamana tutustuttiin kivikautisiin ja keskiaikaisiin arkeologisiin kohteisiin. Reitti huipentui visiittiin Hakoisten linnavuorelle (josta nappasin palan keskiaikaista tiiltä). Tämä raportti esittelee nykytaiteellisessa toiminnassa käytetyt harjoitteet.

[Mitä tehdä kävelemällä?](#)

[Grid -työskentely](#)

[Toisissa tiloissa: Herne \(15min\), dokumentaatiovelvoitetta](#)

[Postrukturalismia lapsille](#)

[Mitä jos...](#)

[Demokratiakävely & savikartta](#)

[Tullaan yhdessä, lähdetään yhdessä \(v.02\) eli Demokratiakävely](#)

[Hevoselokuva-ilta](#)

Mitä tehdä kävelemällä?

Osallistujia pyydettiin pohtimaan “Mitä voi tehdä kävelemällä” ja mitä “Ei voi tehdä kävelemällä”. Ideat kirjoitettiin lapuille, jotka koottiin erillisiin kekoihin. Osallistujat lukivat toistensa ajatuksia ja merkitsivät ruksin ideoihin jotka herättivät mielenkiintoa. Harjoitteeseen palattiin grid -työskentelyn välissä merkatien kiinnostaviin ideoihin ympyröitä. Ideoista keskusteltiin performanssi-aihioina, joista saattaisi jalostaa esityksiä.

Kävelemällä ei voi	Kävelemällä voi
<ul style="list-style-type: none">- <i>Olla liikkumatta</i>- <i>Kävelemällä ei voi hölkätä</i>- <i>Paeta takaa-ajajia</i>- <i>Istua</i>- <i>Soittaa rumpuja</i>	<ul style="list-style-type: none">- <i>Siirtyä paikasta toiseen</i>- <i>Ajatella, rentoutua</i>- <i>Tehdä juomaa (esim. viinirypäleitä tallomalla)</i>- <i>Pyhiinvaelttaa, haaveilla</i>- <i>Kaatua</i>- <i>Maalata, lukea, harjata hampaita</i>

Grid -työskentely

Työskentelyn pohjana käytettiin tanssin ja teatteri-ilmaisun piirissä tuttua grid -harjoittelumallia, joka on ohjaajan asettamien rajoitusten ja tehtävien kautta jäsentyvää kontakti-improvisaatiota. Harjoittelun tavoitteena on kehittää keho- ja ympäristötietoisuutta tasapaino- ja keskittymis-harjoitteiden sekä yhteisesti suoritettujen liikunnallisten suoritusten kautta. Työskentely toteutetaan ryhmässä ja toiminnan aikana kiinnitetään erityistä huomiota porukan keskenäiseen neuvotteluun ja ongelmanratkaisuun (siihen kuinka porukka käsittelee satunnaisia kohtaamisia kehoillaan). Etenemistä sovitetaan ryhmän mukaan ja vaikeutetaan asteittain. En tiedä grid -työskentelylle opaskirjaa mutta aiheesta voi lukea lisää esim. [Kaupunki & esiintyminen \(Syksy 2015\)](#)¹ oppimispäiväkirjasta. Harjoittelu alkaa opetelemalla kuinka seistään keskittyneesti:

Hieman lannetta leveämpi haaraasento, polvien joustavuus, lantion avonaisuus, keskivartaloa tukeva virtaava hengitys, harteiden rentous, lavat, käsivarsien aktiivinen rentous (pingispallot kainalossa), elastinen kuminauha lantionpohjasta, pääläen läpi avaruuteen asti palauttaa ryhdin ja pitää niskan asennossa. Leuka hieman pystyssä. Tavoitteena on tasapainoinen seisonta etuvarpaan, päkiän ulkosyrjän ja kantapään varassa. Ojennetaan kädet eteen, kämmenet yhdessä ja katsotaan peukaloiden välisestä tilasta edestä valikoituvaan kiinnekohtaan. Lukitaan katse ja avataan kädet hitaasti sivuille, jolloin näkökentän rajat hahmottuvat. Sormilla tehty pieni liike auttaa hahmoittamaan näkökentän äärirajat. Palautetaan kädet sivuille. Kun seisominen luonnistuu jatketaan kävellen. Rintaranka ja nenä pidetään samassa linjassa, keskitytään katseen reunoilla olevaan periferiseen näkökykyyn.

1

Rauhallinen kävely rajatulla alueella ja käännöksiä 90 asteen kulmissa. Liikkumista hankaloitetaan kehottamalla liikkumaan hitaampaa tai nopeampaa. Ryhmän tulee harjaantua liikkumaan samalla nopeudella ja jakautumaan tilaan niin ettei synny liikkumista estävää ruuhkaa. Liikkuminen päätetään kehottamalla harjoittajat etsimään paikka jossa tuntevat olonsa mukavaksi pysähtyä ja jäämään paikalleen.

Työskentely etenee vaiheittain, liikunnallisia tai havainnoita koskevia haasteita lisäten. Jokainen vaihe päätetään lyhyeen palautekierrokseen, joka aikana jokaiselta osallistujalta odotetaan lyhyttä lausuntoa (Mitä tykkäsit?). Aika joka palautteen antamiseen kuluu paljastaa eteneekö harjoite liian nopeasti. Palautekierroksen aikana kerrotaan miltä toiminta näyttää ulkopuolelta ja kerrataan harjoitteen aikana huomattuja kohtaamisia. Palautteen avulla pyritään tunnistamaan omassa kehossa ja kehojen välillä, syntyviä jännitteitä sekä toiminnan suhdetta harjoittelutilaan. Tilanteen rauhoittamiseksi myös yksittäisiä osallistujia voidaan kutsua seuraaman toimintaa ulkopuolelta. Janakkalassa toiminta eteni lupsakasti eikä tälle tullut tarvetta.

Toisissa tiloissa: Herne (15min), dokumentaatiovelvoitetta.

Kullekin osallistujalle annettiin kuiva herne. Heidät ohjeistettiin neppaamaan hernetä etusormella ympäri huonetta ja seuraamaan sen liikkumista. Harjoitetta jatkettiin 20 minuuttia. Loppukohden osallistujia pyydettiin tunnistamaan missäkohden herne tuntee olonsa kotoisaksi ja paikan löydettyään pysäyttämään toiminta. Tämän jälkeen kukin kertoi ryhmälle herneen matkasta ja esitteli paikan jonne se oli päätynyt. Näin toimittaessa herne työskenteli harjoittelijan kanssa samalla periaatteella kuin grid -työskentelyssä.

Harjoite on Toisissa tiloissa -ryhmän kehittämä ja löytyy otsikolla "Green Peas" (s.125) kirjasta [Performance Artist's Workbook. On teaching and learning performance art -essays and exercises](https://www.dropbox.com/s/iwbmuu7vqo2rpqr/2017_performance-artists-workbook-on-teaching-and-learning-performance-art-essays-and-exercises?dl=0)². Edit. Pilvi Porkola. University of Arts Helsinki. Theatre Academy 2017.

This exercise is done on a flat surface using dried green peas or other small, round and hard objects, approximately the same size as a pearl. Every green pea is unique. Its individuality comes out as one tries to roll it on the floor by pushing it forward with the finger. Because the surface is irregular, the pea does not necessarily follow the direction in which the operator attempts to push it. Instead, it tends to find its own trajectory, over which the operator has no control. If the operator continues to push the pea forward there is a moment when it seems to move by itself, and the finger of the operator only follows its wandering. This moment of transformation is short, but it can be produced over and over again.

At the moment when the green pea starts to move by itself, its body and the body of the operator enter into a state of affective and unconscious exchange. The operator-body lends its capacity to move by itself to the pea-body, and the pea-body simplifies the operator body by engaging it in reciprocal play.

This exercise has been developed by the Other Spaces group. Initially, it was used as a preparatory exercise in the public workshops the group organized with the

title "Secret Re-Education Camp" (2009-2013). It was used as a pedagogical device for "simplifying", i.e. both singularising and equalising the participants bodies.

Postrukturalismia lapsille

30 min luento esitteli nuorille mitä tarkoitetaan performatiivisuudella ja poststrukturalismilla. Luento pohjasi Richard Schechnerin *Performance Studies* (2013) -oppikirjaan³ ([Kappale 5. Performativity](#)). Puheenvuoro eteni rupatellen propagandasta, mainoksista, toistosta ja näiden vaikutuksesta käytökseen. Raaka-muistiinpanot verkosta [Poststrukturalismi luentomuistiinpanot \(Taidekoulu Maa\) Yli-Vakkuri](#)⁴. Puhetta säestettiin videoilla ja äänitteillä, joista lista alla.

- Hissimusiikkia: [Elevator Music - MUZAK - Stimulus Progression](#)
- [1970-luvun parhaita suomalaisia mainoksia](#)
- [ITS SO FRESH](#) (2007) Nug
- [Burden/Duudsonit. 1971/2001](#) (Sensuroitu versio)
- [Extended Play. 7"](#) [Kekkonen, kekkonen] (1968) J.O Mallander
- [First Class Flight](#) (2007) Elokuva "Mr. Bean's Holiday"

Osallistajat seurasivat luentoa hyvin ja oli palkitsevaa huomata että vaativasta aiheesta oli helppoa puhua nuorille. Vaikuttaa siltä että nuoret ovat sangen kyvykkäitä ymmärtämään mistä poststrukturalistisessa kritiikissä on kyse.

Mitä jos...

Todellisuuden tutkimuskeskuksen Utopia konsultaatioista 2013 ja teatteri-ilmaisun perusteista tuttu harjoite. Ryhmä istuu ringissä ja ohjeistetaan aloittamaan jokainen lause sanoilla "Mitä jos..." ja keksimään oma mielikuvituksellinen tai käytännöllinen utelu (Tyyliin: "Mitä jos... Tässä huoneessa ei olisi kattoa"). Kysymykseen saa vastata ainoastaan omalla kysymyksellä: "Mitä jos...". Näin toimittaessa osallistajat virittävät yhteistä ajattelua jossittelun muodossa. Harjoitteen edetessä muodostuu kokonaisuuksia ja paljastuu, että porukalla on yhteisiä kysymyksiä ympäristöstä ja maailmasta. Harjoite esiteltiin luovaa ajattelua edistävänä menetelmänä jota StartUp yrittäjät saattavat käyttää uusien palveluiden ja tuotteiden kehittämiseen. Harjoitteen puron aikana koitettiin tunnistaa minkälaisia yhteistä maailmaa kysymykset loivat.

Demokratiakävely & savikartta

Lähdimme liikkumaan lähimetsään, äänestäen minne etenimme ja mitä tekisimme kävelyn aikana. Jokaiselle osallistujalle annettiin mahdollisuus tehdä kävelyn aikana yksi "aloite" eli ehdotus siitä mihin suuntaan edetään tai mitä seuraavaksi tehdään. Jokaisesta aloitteesta äänestettiin ja mikäli aloite sai 50% äänistä se suoritettiin. Kävely päättyi vasta kun jokainen osallistuja oli tehnyt aloitteen ja siitä oli äänestetty. Kunkin aloitteen ohjaamaa toimintaa jatkettiin aina niin pitkään kunnes seuraava osallistuja käynnisti uuden aloitteen. Mikäli uusi

³

https://www.dropbox.com/s/ifikosyrpmm76ra4/2002-2013_performance-studies-an-introduction-3rd-ed-chapter-5-performativity_richard-schechner.pdf?dl=0

⁴ <https://docs.google.com/document/d/1iEm2CHCBdrrusiqN-1H0PczY-Ti8lvb8OYxTppoYiQ/edit?usp=sharing>

aloite ei saanut tarpeeksi ääniä jatkettiin edellistä toimintaa. Osallistujia kehoitettiin etsimään ympäristöstä merkittäviä luonnonilmiöitä ja merkkejä, kuten risteyksiä, isoja kiviä sekä puita ja käyttämään näitä kohteita aloitteiden tekemiseksi.

Tullaan yhdessä, lähdetään yhdessä (v.02) eli Demokratiakävely

1. Nimetkää ryhmälle puheenjohtaja ja ääntenlaskija.
 - i. Puheenjohtaja esittelee harjoitteen ja pitää huolta että kaikki ymmärtävät miten toimitaan.
 - ii. Puheenjohtajan tehtävä on kutsua äänestys koolle sitä mukaan kuin osallistujat ehdottavat uusia aloitteita. Hän ei voi äänestää tai tehdä aloitetta, hänelle annetaan kompassi.
 - iii. Harjoitteesta saa tehdä muistiinpanoja ja kuvannoksia vasta paluumatkan aikana, jolloin osallistujat tekevät kartan reitistä jota kulkivat. Dokumentointivälineet joilla kartta tehdään valitaan ennen lähtöä.
2. Äänestäkää yhdessä mihin ilmansuuntaan lähdette etenemään.
 - i. Ehdotus joka saa eniten ääniä voittaa ja sen määrittämää suuntaa kuljetaan, kunnes joku tekee ensimmäisten aloitteen (ensimmäistä äänestystä ei lasketa aloitteeksi).
3. Ryhmän on liikuttava yhtenä massana jotta että kaikki pysyvät kuuloetäisyydellä.
 - i. Henkilö jonka ehdotus valittiin vie joukkoa. Puheenjohtajan velvollisuus on pitää huolta että suunta pysyy tarkkana.
4. Jokainen osallistuja on velvoitettu tekemään yhden aloitteen josta äänestetään. Harjoite voi päättyä vasta kun jokainen on jättänyt aloitteen josta on äänestetty.
 - i. Aloite voi koskea mitä tahansa toimintaa. Esimerkiksi mihin suuntaan risteyksessä käännytään tai miten toimitaan vaikeasti ylittävän esteen äärellä.
 - ii. Aloitteen voi esittää heti kun haluaa. Sen esittämispaikkana voivat toimia polunristeykset ja merkittävät luonnonilmiöt.
5. Kun aloite on esitelty ryhmälle siitä äänestetään.
 - i. Äänestystulos päättää ryhdytäänkö aloitteen mukaiseen toimintaan. Esimerkiksi käännytäänkö risteyksessä oikealle vai vasemmalle, liikutaanko hitaasti vai nopeasti. Kaikki paitsi puheenjohtaja saavat äänestää.
 - ii. Kaikkien on osallistuttava toimintaan joka on äänestetty suoritettavaksi.
6. Mikäli ehdotus saa puolet äänistä se toteutetaan ehdoitta. Mikäli aloite saa alle puolet äänistä, jatketaan edeltäneen aloitteen määrittämää toimintaa ja kulkusuuntaa.
 - i. Vasta seuraava aloite päättää toiminnan.
7. Jokaisella on velvollisuus huomauttaa mikäli harjoite äityy epämuikavaksi ja pyytää puheenjohtajaa pysäyttämään eteneminen.

- i. Pysähdys kestää siihen saakka kunnes joku tekee aloitteen tai epämukavuus on väistynyt.
8. Harjoite saavuttaa puolenvälin kun kaikki ovat tehneet aloitteen josta on äänestetty.
- i. Tämän jälkeen palataan takaisin samaa reittiä jota saavuttiin. Paluu tapahtuu yhtenä ryhmänä ja sen aikana kartoitetaan reitti valitulla dokumentointi välineellä.
 - ii. Palattuaan kaikki esittelevät luomansa kartat.

Ryhmä kulki reippaan lenkin lähimetsässä, kulki poikki läheisestä pellostä, piipahtaen kirkolla ja palasi lopulta leirikeskukseksi. Tavoitteena oli että kävely olisi saattanut ryhmän metsän siimekseen jossa olisi jatkettu grip -työskentelyä, jonka jälkeen olisi palattu takaisin muovillen matkasta kartta savelle. Sillä äänestys toi ryhmän suoraan leirikeskukseksi, tehtiin kartta matkasta kävellen sisätiloissa.

Osallistujat muovailivat savesta kartan siitä reitistä jota kuljettiin metsässä. Kun kartat valmistuivat ne koottiin lähekkäin lattialle, jolloin ne muodostivat uuden kokonaisuuden. Kaikkia osallistujia pyydettiin merkitsemään toisten tekemistä kartoista, rakennuksia tai luonnonkappaleita jotka tunnistivat ja esittelemään niitä ryhmälle. Demokratiakävely harjoitetta on inspiroinut Ruotsissa toimivan [Poste Restante](http://www.poste-restante.se/)⁵ -ryhmän Norjassa vetämä [de-development työpajatoiminta](http://www.eero.storijapan.net/praxis/hevoslinja/)⁶ sekä ryhmän kuvaus *The Leviathan Camaraderie* (2016) esitykseen liittyneistä yleisöäänestys menetelmistä. Vaikuttajana on myös **Denis Romanovskin** New Performance Turku festivaalilla esittämä "salaattien äänestys"⁷ teos sekä aktivisti Peggy Pierrotin 2017 Signal #6 festivaalille ohjaamat yleisö keskustelutilaisuudet⁸.

Hevoselokuva-ilta

Ilta päättyi videonäytökseen, jossa katsottiin [Hevoslinjan](http://www.hevoslinja.tumblr.com/post/160260334805/raportti-troms%C3%B8-takakehitys-seminaarista-agency)^{9 10} tuottamia lyhyitä videoita ja elokuva. Näytöksen tavoitteena oli luoda edellytyksiä nähdä liikkuminen muusta kuin ihmiskeskeisestä näkökulmasta.

- [Kaupunkiratsastaja Heikki Mikola ja Kullannuppu](http://www.kaupunkiratsastaja.fi/) 4:41s (2014)¹¹
- [Vuosaaren mittakaava](http://www.vuosaarenmittakaava.fi/) Otto Karvonen & Kumpp. 8:36s (2017)¹²
- [Tullaan yhdessä, lähdetään yhdessä](http://www.tullaanyhdessa.fi/) 30m (2015)¹³

⁵ <http://www.poste-restante.se/>

⁶ <http://hevoslinja.tumblr.com/post/160260334805/raportti-troms%C3%B8-takakehitys-seminaarista-agency>

⁷ <http://eero.storijapan.net/log/20171017-2/>

⁸ https://www.dropbox.com/s/3h52rfeixl6pkxa/2017_how-to-organize-talk_peggy-pierrot.jpg?dl=0

⁹ <http://hevoslinja.tumblr.com/>

¹⁰ <http://oree.storijapan.net/praxis/hevoslinja/>

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=F0-PJWRWkLI>

¹² https://youtu.be/ME_PDySgFRU

¹³ <https://youtu.be/aTQV4vXyvv8>